

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks
ledenblad

Redactie:
Diepeweg, 15 9450 Haaltert

17de jaargang 1997 - nr 4

Erevoorzitter:
Veearts Robert Lievens

Voorzitter:
Willy De Loose
☎ 053/83.08.81

Secretaris:
Geert Boelaert
Droeskouter, 12 - 9450 Haaltert
☎ 053/83.30.86

Bestuursleden:

Denderhoutem:
Edgard Huylebroek

Haaltert:
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:
Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:
Joris De Kegel

Documentatiecentrum:
Huize Glorieux, Heldergemstraat
167, 9450 Heldergem

Ruiladres:
Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: 250 Fr.
Steunend Lid: min. 300 Fr.

Rek. nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar
teksten.
Teksten mogen overgenomen worden, mits
bronvermelding

Het vierde en laatste nummer van dit jaar ziet er een ietwat anders uit. Wij dachten dat het niet onbelangrijk was de nodige aandacht te besteden aan de voorbije succesrijke Retro-Kerksken tentoonstelling.

Deze activiteit, samen georganiseerd met de plaatselijke Davidsfondsafdeling, was een topper! Van her en der niets dan lof, wat ons uiteraard heel veel genoeg en voldoening verschaft.

Wees ervan overtuigd, waarde lezer, wij blijven bedrijvig en de volgende realisaties worden reeds druk voorbereid. Dit kan alleen maar waar gemaakt worden als jullie ons blijven steunen.

Denk eraan, de periode nadert om het lidmaatschap te hernieuwen. Het bedrag werd doelbewust heel laag gehouden (slechts 250fr voor gewoon lid en minimum 300fr voor steunend lid) of voor een prikje ontvang je vier nummers van het tijdschrift met een verzameling aan heemkundige informatie over onze dorpen. Als het kan, doe het eerstdaags met ingesloten formulier, waarvoor dank.

En dit nog: is een HK-lidmaatschap geen origineel kerstgeschenk voor een uitgeweken vriend en/of familielid?

Van harte gezellige feesten en een gezond 1998.

Namens de HK-bestuursploeg.

HET WETZEL-ORGEL VAN DENDERHOITEM

In een tijd dat zowel de geestelijke als de burgerlijke overheid steeds meer aandacht gaat schenken aan het dorpspatrimonium is het misschien een geschikt ogenblik om het orgel van de Denderhoutemse kerk in herinnering te brengen. Aangezien het instrument pas na 1900 gebouwd werd, is het niet opgenomen in de inventaris van G. Potvlieghe (1) maar is alleen vermeld in de lijst van orgels die zich in een (gedeeltelijk) geklasseerde kerk bevinden.

De sensibilisering voor het behoud van het cultureel en bouwkundig erfgoed resulteert in een stimulans vanuit diverse hoeken om het eigen cultuurgood voor het nageslacht te bewaren. Naast de zorg voor het leefmilieu, natuur en landschap krijgt ook het historisch monument de volle aandacht. Het orgel in de Sint-Amanduskerk is relatief 'modern' aangezien het uit het prille begin van deze eeuw dateert.

De orgelbouwer

Op het vlak van cultuur heeft Vlaanderen door de eeuwen heen altijd een belangrijke rol gespeeld. Ook op het gebied van orgelbouwkunst hebben verschillende generaties hun stempel gedrukt op dit ambacht. Sommige families hebben vele decennia de orgelbouw beheerst en aldus zijn de Anneessens en de Van Peteghems verbonden met dit uitzonderlijk instrument.

Minder bekend is wel de familie Wetzel, die actief was in de Elzas tussen 1827 en 1945. Twee zonen van Martin Wetzel werkten nog samen tussen 1864 en 1874, maar daarna ging elk zijn eigen weg in de orgelbouw. Eén ervan, Charles Wetzel, vestigde zich in de omgeving en werkte er verder met zijn zoon Edgar van 1890 tot 1902, die daarna alleen de werkzaamheden verder zette tot 1945.

Over Xavier Wetzel schrijft J. Ferrard (2) dat er geen familiebanden bewezen zijn met de bekende orgelbouwer uit de Elzas maar dat hij hoogstwaarschijnlijk een afstammeling ervan is aangezien Charles en zoon Edgar actief waren tot tegen de Belgische grens. Xavier van zijn kant publiceerde trouwens in een religieus Belgisch tijdschrift, *Musica Sacra*, in 1904 een advertentie dat hij het huis 'Link Frères' uit Namen overnam. Twee jaar later vinden wij de orgelbouwer terug in Jambes en dan tekende hij zijn orgels met Link-Wetzel, wat laat veronderstellen dat hij eerst voor de gebroeders Link werkte. Na zijn dood in 1923, werd de firma van X. Wetzel door Louis Lemerancier (1875-1970) overgenomen.

In de lijst van gerealiseerde werken van J. Ferrard, wordt het orgel van Denderhoutem niet vermeld. Trouwens, op het orgel van Heer na, bevat de lijst alleen namen van kerken in dorpen of steden van Wallonië. Dit laat vermoeden

dat het orgel in onze kerk het enige instrument is dat hij in Vlaanderen bouwde. Dit behoort sterk tot de mogelijkheden aangezien de ruime keuze van degelijke en gewaardeerde orgelbouwers in eigen streek. Men kan zich ten slotte afvragen wat de toenmalige kerkraad bezielde om zo ver van huis een orgelbouwer te zoeken, daar waar zij praktisch in eigen streek te vinden waren.

Wijding

In Denderhoutem was men van oordeel dat men één van de mooiste kerken uit het bisdom bezat. Ze was *“gansch hersteld en vermeerderd over enkele jaren volgens plan van Mr Goethals”*, die er een prachtig monument in *“onvervalschten gotischen trant”* van maakte. De schoonheid van de kerk kon alleen maar optimaal tot uiting komen als het gepaard ging met een mooi interieur en eenheid van stijl. De Aalsterse architect was in die tijd een bekende en hooggeschatte bouwmeester, die talrijke ontwerpen maakte voor verschillende kerken in het bisdom. Ook in Denderhoutem was men zeer tevreden over zijn prestaties: *“In de kerk, communiebank, predikstoel, autaren, biechtstoelen zijn allen van denzelfden stijl, en spannen samen om ons kerk schoon te maken omdat zij allen naar één en hetzelfde meestergedacht vervaardigd zijn”*. (3)

De grote leemte, het ontbreken van een orgel, werd vlug ingevuld want op dinsdag

15 december 1908 werd het instrument plechtig ingewijd. Gewoonte getrouw gebeurde dit met de nodige ceremonies en het werd een supplementaire hoogdag voor onze parochie. Het was trouwens al jaren geleden dat men nog orgelklanken in de kerk gehoord had. Het hele dorp werd bij deze - voor die tijd - uitzonderlijke gebeurtenis betrokken en het medeleven van de parochiegemeenschap uitte zich in alle mogelijke vormen: *“...ook waren al de huizen van 't dorp, zonder eene uitzondering, bevlagd. De klokken, die daags te voren de plechtigheid wijd en zijd hadden aangekondigd, riepen rond den middag de geloovigen ter kerk. Reeds lang voor de wijding was de kerk vol met parochianen en vreemdelingen. Het ruime koor was volzet met talrijke priesters, de leden van den kerkraad en andere bijzonderen. Te midden eener indrukwekkende stilte, ging Z.E.H. François, deken van Ninove, over tot de wijding.”* (4)

Daarna volgde een orgelconcert uitgevoerd door J. De Groote, organist te Weteren. Aan de hand van de gespeelde werken konden de specialisten zich vergewissen van de kwaliteit van het nieuwe instrument. J. De Groote was oud-leerling van Edgard Tinel en speelde het Wetzels-orgel van de bouwer uit Jambes op een uitzonderlijke muzikale wijze in. Iedereen kon zich overtuigen van de mogelijkheden en de resultaten van het instrument: *“De deskundigen, Z.E.H. kanunnik Van de Wattyne, algemeen bestuurder der koster-*

bonden van het bisdom, de heer Solvijns, arrondissementscommissaris van Gent-Eecloo en de heer De Grootte zelf, die in den voormiddag het spel hadden onderzocht, gaven er hunne volle tevredenheid over te kennen. De orgelkas is een waar kunstgewrocht uit de werkhuizen van Mr R. Van Caelenbergh, beeldhouwer te Aalst.”
(5)

Na de wijding volgde zoals gebruikelijk een *“plechtig lof, gezongen door de Sint-Gregorisgilde van Denderhautem onder het bestuur van den E.H. Onderpastoor De Canck en met de medehulp der heeren priesters der dekenij”*. (6) Het orgel werd geplaatst onder het motto van een latijns

jaarschrift dat neerkomt op *“zingt den grooten God, met begeleiding van ‘t nieuwe orgel, heilige gezangen”*. (7)

De feestelijkheid werd besloten met een toespraak door de deken van Ninove, die pastoor W. Van de Putte geluk wenste met het nieuwe orgel, dat nog jarenlang de kerkdiensten zou opluisteren.

Julien De Vuyst

- 1.-POTVLEGGHE G., Het historisch orgel in Vlaanderen, dl I, 1974
- 2.-FERRARD J., Dictionnaire des Facteurs d'instruments de musique en Wallonie et à Bruxelles
- 3.-De Godsdienstige week in Vlaanderen, 18-12-1908, p. 270
- 4.-Idem
- 5.-Idem
- 6.-Idem
- 7.-Idem, p. 271

HELDERGEM- GEMEENTEREKENINGEN 1871-1880

Het is interessant te weten hoeveel onze gemeentelijke en parochiale gezagsdragers in hun loonzakje kregen voor het uitoefenen van hun ambt.

De burgemeester P.F. De Swaef ontving in 1871 een jaarwedde van 82 Fr en zijn schepenen D. Baeten en J.B. Van Houdenhove beiden 40 Fr.

Gemeenteraadsleden P.J. Goeman, P.D. D'Haeseleer en C. de Smet streken 18 Fr. representatiegeld op.

De jaarwedde van secretaris A. Torrekens bedroeg 400 Fr. en gemeenteontvanger D. Schouppe moest het stellen met 70 Fr.

Veldwachter P.F. De Troyer ontving 350 Fr om de orde te handhaven in het dorp.

De gemeentelijke diensten werden uitgeoefend in een pand van A. Antheunis waarvoor hij een huurgeld vroeg van 10 Fr.

Klokkenuider K. Van den Neucker streek 30 Fr. op voor zijn arbeid en omdat de dorpsgenoten graag wisten hoe laat het was, werd het torenuurwerk regelmatig opgewonden door P.J. Beerens tegen een vergoeding van 10 Fr per jaar.

De jaarwedde van pastoor J.B. De Maeyer was 200 Fr. en zijn coadjutor (onderpastoor) K. Arents moest het stellen met 75 Fr.

Voor de onderwijzer J.S. De Swaef stond 799,80 Fr. ingeschreven op de begroting.

Hoe evolueerde nu de financiële toestand op een periode van 10 jaar?

Van januari tot oktober droeg P.F. De Swaef de sjerp en kreeg 61,50 Fr. Voor de overige drie maanden ontving zijn opvolger P.F. D'Haeseleer 20,50 Fr.

De schepenen behielden hun vergoeding van 40 Fr. Raadsleden C. De Smet, J.B. Baeten, B. De Vuyst en J.B. De Pauw kregen 24 Fr. F. Van Houdenhove en D. D'Haeseleer die later in de raad kwamen ontvingen respectievelijk 5,50 Fr; en 4,50 Fr.

De wedde van de gemeentesecretaris O. Torrekens steeg naar 475 Fr. De gemeenteontvanger kreeg geen verhoging. De huurprijs voor het gemeentehuis bleef ook ongewijzigd.

De veldwachters P.F. De Troyer en Maeschalck ontvingen nu 375 Fr.

De vergoeding van de klokkenuider bleef 40 Fr. Het onderhoud voor klokken en uurwerk werd nu verzorgd door F. Germanus en P.J. Beerens en zij ontvingen respectievelijk 10 en 20 Fr.

Pastoor De Jaegher kreeg een verhoging en zijn wedde steeg tot 210 Fr.

Een sterke verhoging bemerkten wij in de rubriek onderwijs. Onderwijzer Victor De Klerck ontving een jaarwedde van 1747 Fr.

Bron: G.A.Heldergem
Roger De Troyer

HELDERGEMNAARS AANGEHOUDEN WEGENS BEDELARIJ

Bedelarij behoort nu niet werkelijk tot de criminele zaken maar toch was en is het steeds wettelijk verboden. Waarschijnlijk wegens het sociaal karakter werd het meestal oogluikend toegestaan. Toch moest men soms optreden want in bepaalde perioden werden dorpen en steden overspoeld door bedelaars. Uiteraard waren er ook die zich vergrepen aan kleine diefstallen en om dit te vermijden, werden ook bedelaars aangehouden en met een vermaning weggestuurd. Velen onder hen begaven zich na enige tijd zelfs tot de landloperij wat eveneens bestraft werd. In feite trad de overheid mild op tegen dergelijke delicten en het verjagen van bedelaars was in de eerste plaats bedoeld om erger in hun territorium te voorkomen.

In het archief van de Raad van Brabant heeft de drossaard een procesbundel samengesteld betreft een zaak van ingezetenen uit Heldergem. In de bundel (1) is er niet alleen verwarring van de plaatsnaam waar men het heeft over 'Henneghem', maar ook de persoonsnamen blijken niet te kloppen. De mannen uit Heldergem hebben niet zozeer de drossaard willen misleiden want in die tijd was het neerschrijven van namen een hele karwei voor de politie.

In de archivalia staat vermeld dat op 8 september 1775 Philippus Spaenhet van Heldergem werd aangehouden samen met zijn dorpsgenoot Geert Coppens. Als gevolg van soms moeilijk of zelfs verstaanbare dialecten van mensen die niet konden lezen noch schrijven, waren dergelijke vervormingen niet te vermijden. Voeg daarbij vaak de onkunde van de Nederlandse taal van de 'officier' of de drossaard en het is des te meer begrijpelijk dat namen niet meer overeenstemmen en sterk vervormd werden.

Op 9 september 1775 werden beiden vanuit Boom, waar ze in de buurt aangehouden waren door J.F. Mommens aan drossaard Van der Haegen overgeleverd. Ze werden beschuldigd van bedelarij in de streek van Ekeren en Brasschaat. Bovendien waren ze op dat ogenblik zonder middelen van bestaan en bezaten geen enkel bewijs van identificatie. Op 15 september 1775 werd hun geval onderzocht 'op de Hallepoorte' te Brussel.

Het procesverbaal van de drossaard luidde als volgt: "*Seght genomt te worden Philippus Ponet oudt 68 jaren gebortigh van Henneghem boven Aelst handwerker woonende tot Henneghem voors. gaende naer de kermesse tot Ekeren*

alwaer sijnen soon is woonende sijnde uijt sijne woonplaetse vertrocken den 8. deser met sekeren Matthijs Coppens. Gevraeght waer, wanneer, waerom ende door wie hij is gearresteert geweest eght gearresteert geweest te sijn den 8. deser savonts tot Schelle door den rontgast van aldaer, met den voors. Matthijs Coppens geene andere redenen wtende ten sij dat hij oversien was van paspoort, ontkennende gebedelt te hebben, dat het de eerste reijze is dat hij is in handen van de Justitie ende naer voorlesinghe heeft gepersisteert ende geteeckent met sijn merck om niet te connen schrijven". (2)

De verklaring van zijn metgezel verschilt nauwelijks alhoewel hij er een paar details aan toevoegt om de drossaard er van te overtuigen dat ze werkelijk niet op bedeltocht waren maar wel op kermisbezoek. Voor bedelen was er trouwens geen noodzaak aangezien hij mondvorraad van thuis meegebracht had voor onderweg: *"Seght genomt te worden Matthijs Coppens oudt 24 jaeren, gebortigh van Henneghem Lande van Aelst handwercker woonende tot Henneghem voors. van waer hij vertrocken is 8. deser met Philippus Ponet om naer Eckeren te gean op de kermisse bij sijnen alven broeder Joannes Coppens die aldaer op de Eyde is woonende sijnde den selven dagh savonts aengehouden geweest den voors. Philippus Ponet tot Schelle door den ront-*

gast van aldaer omdat sij onversien waeren van paspoort, ontkennende gebedelt te hebben, hebbende broodt ende boter van huijs meegebracht, maer dat hij geen oordt geldt op hem is hebbende dat het de eerste reijse is dat hij in handen van de justitie ende naer voorlesinghe heeft geteeckent met sijn merck om niet te connen schrijven.

Wij hebben geordonneert dat de voors. gevangenen sullen worden gexaxeert met order van hun te voorsien van eene paspoort ende verbod van ten platten Lande te bedelen op pene van gestraft te worden als vagebonden." (3)

Dit vonnis werd op 21 september 1775 uitgesproken wat er op wijst dat beide Heldergermse kermisgasten toch enkele dagen in de cel verbleven waar zeker evenmin hun honger gestild werd. Of ze nog de weg naar huis nog gebedeld hebben, werd uiteraard niet vermeld maar het is twijfelachtig dat ze, een dagreis te voet, zonder eten of drinken tot in Heldergerm gegaan zijn...

Julien De Vuyst

11. Archiefbundel Raad van Brabant, nr 181

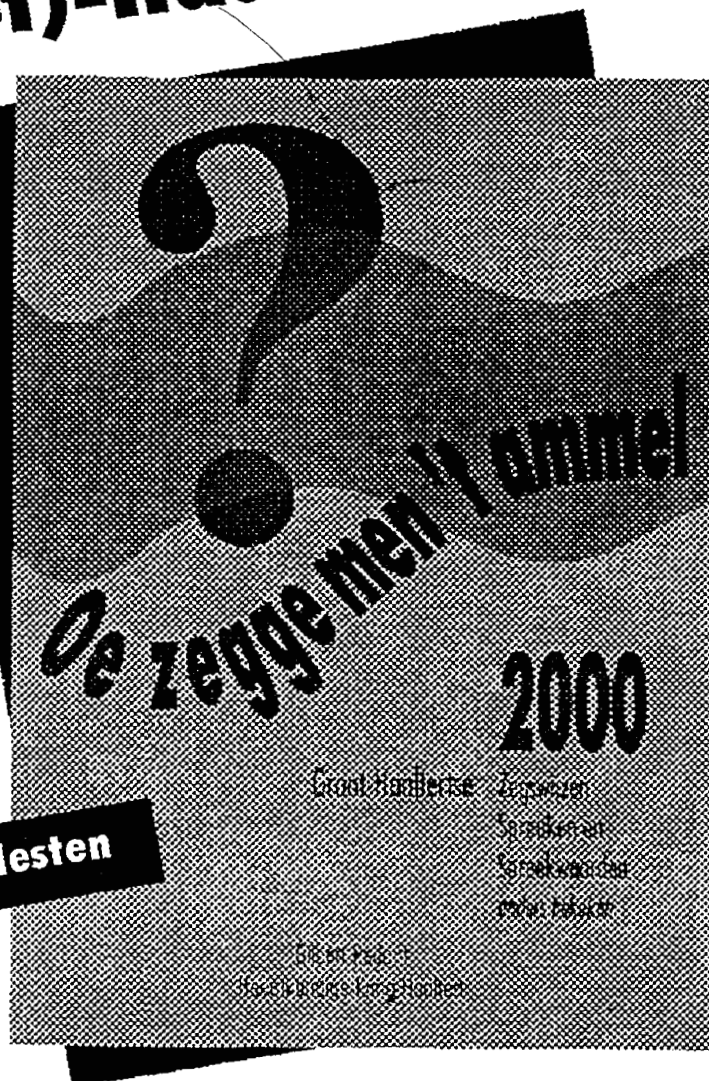
2. Idem

3. Idem

Een must voor elke (Groot)-Haaltenaar !!

Formaat 21 x 15 cm
140 blz.
Geplastificeerde kaft

met karikaturen van Nesten

met de steun van het Gemeentebestuur en de Kredietbank

Prijs: 380 fr. tot 1 december via rek. nr. 439-5083061-63 H.K.-Haaltert
vanaf 6 december in de boekhandel aan 450 fr.

Scheerlinck Hoogstraat - Foto Redant Hoogstraat - Bart Gees Kerkskendorp

Vrijdag 5 december 1997 om 20 u. Hof ten Ede (bij station Ede)

Voorstelling van 'Oe zegge men 't ammel', een verzameling van meer dan 2.000 Haaltertse uitdrukkingen met AN-verklaring door Gilbert Redant en uitgegeven door de Heemkundige Kring met de steun van het Gemeentebestuur en de Kredietbank.

Schepen van Cultuur Allaer spreekt namens het gemeentebestuur, het Koninklijk Sint-Gorikskoor brengt enkele liederen van de auteur en Karel Redant zorgt voor de ludieke sfeer.

Al onze geïnteresseerde leden zijn uiteraard vriendelijk uitgenodigd!

**En dit nog: de oplossing reeds gevonden van de grappige karikaturen van Nesten?
Insturen vóór 1 december en misschien win je een prachtig boek**

DIEFTE VAN EEN ZAKSKEN HAVERMEEL TE HAALTERT

Uit een bundel processen in het RAB noteerden wij volgend voorval.

Op 3 juni 1874 ontving schepen Egidius Van den Berghe onze veldwachter Judocus Baetens die hem het volgende berichtte.

“Gisteren vrijdag rond 4 uren in de namiddag is landbouwer Jozef Raes en Peleman, huurhouder, 45 j alhier wonende in Ede mij komen klagen dat zijnen knecht, R. Van den Brempt wonende op de wijk Edixvelde te Nieuwerkerken bij hem werkende, sedert omtrent een jaar in dagloon, een zaksken havermeel inhoudende dry à vier kilos bij hem had ontvreemd en hetzelfde verdoken had in een perceel graan op de weg in de richting die de knecht des avonds nam, om zich naar zijne woning te begeven.”

Raes betichtte zijn knecht ook nog van andere diefstallen, o.m. van hennen, kippen en plantsoen voor twee dagwanten aardappelen.

In samenspraak met de aanklager zou de veldwachter zich om 9 uur ‘s avonds in het perceel graan verstoppen en proberen Van den Berghe te snappen bij het ophalen van het verborgen meelzakje. Raes verklaarde nog aan de veldwachter: *“ik zal mijne knecht tot 9 uren ‘s avonds amuseren”*.

Op het overeengekomen tijdstip begaf

de veldwachter zich naar het perceel en *“aldaar zijnde bemerkte hij met verwondering dat het meelzakje reeds verdwenen was en moest weggehaald zijn waarop hij zich in aller haast naar de woonst van Raes begaf om hem net nieuws te melden.”*

Raes had echter niet op het spuurwerk van veldwachter Baetens gewacht en had zichzelf de rol van detective toegeëigend. Hij betrapte zijn knecht toen deze het zakje havermeel kwam ophalen.

Na het verhoor vroeg de goedgehartige landbouwer de veldwachter *“dit feit stil te laten”* aangezien de betrapte en berouwvolle knecht *“zijn meester smekend om genade en vergiffenis vroeg”*.

Willy De Loose

Bron: RAB. Haaltert Modern, Bundel processen

ASPECTEN VAN DE KINDERTIJD IN DENDERHOUTEM. 1910-1949 (DEEL IV)

2.6. Ontspanning in de natuur

Lopen

Om het hardst lopen deden de kinderen wel vaker. Vooral op de weg van en naar de school werd gelopen. Men sprak vooraf met mekaar af tot waar de wedstrijd duurde en dan trachtte men het afgesproken punt om het snelst te bereiken.

Een molentje maken van een dovenetel

Van een dovenetel knipte men een stukje van 5 centimeter met langs beide uiteinden een bloempje. Halfweg stak men een fijn gedroogd strootje, loodrecht op het stukje netel. Als men daarop blies was het net een molentje.

Spelen op een (zelf gemaakte) fluit

Van een rietstengel werd soms een fluit gemaakt. Men kon er vrij hard op fluiten.

Vechten

Het vechten ontstond niet altijd na plagerijen. Het was meestal, net als alle andere spelletjes, een vorm van ontspanning. Men vocht meestal met de kinderen (uitsluitend jongens) uit de buurt tegen de kinderen uit een nabijgelegen wijk of uit het aangrenzende dorp Kerksken.

Zwemmen

Om te zwemmen was men aangewezen op de beken. Die waren niet altijd diep genoeg, maar daarvoor vond men wel een oplossing. De beek werd 'opgestropt'. Na een tijdje was er voldoende water om te zwemmen. Een echte zwembroek hadden de snaken niet. Veelal werd er geplonst in de onderbroek of... in een slipje van zus.

2.7. Werp-, slag- en springspelen

Bakschieten

Bij het bakschieten gooide men enkele koperen stuivers naar een gat en lijn midden op een plank in een houten bak, waaronder een schuiflade was aangebracht. Dit spel was meestal in de herbergen te vinden. Soms stond er één bij iemand thuis.

Croquet

Dit spel werd door een paar informanten op internaat gespeeld. Het gebeurde op een grasveld. Met houten hamers met lange steel probeerde men een houten balletje door metalen bruggetjes te slaan.

Diabolo

Met de diabolo speelden enkel de meisjes. Dit speeltuig bestond uit twee stokjes van ongeveer 30 cm lang en een houten speeltuig in de vorm van twee met de toppen verenigde kegels. De stokken waren aan

de uiteinden verbonden met een touwtje. Met de stokjes en het koordje wipte men de kegels in de hoogte en de speelsters probeerden ze terug op te vangen.

Haasje over ('overspringen')

Voor dit spelletje gingen een aantal jongens (op een rij) gebukt staan. Eén plaatste dan de handen op de rug van de eerste en wipte erover. Zo ging hij door tot de laatste gebukte en plaatste zich eveneens gebukt. Nu begon de eerste van de rij eveneens over de anderen te springen, plaatste zich erbij en de volgende wipte over, enz.

Kalleke slaan

Kalleke slaan kon men alleen, met twee of met meerdere. Het kalleke was een stukje hout van 10 tot 15 cm lang. Het was langs beide kanten aangescherpt. Wanneer het houtje op een vlakke bodem gelegd werd en men sloeg met een stok op één van de punten, sprong het omhoog. Op dat ogenblik deelde men een tweede slag uit en men poogde het houtje zover mogelijk weg te slaan.

Karollen ('Karroenen')

Slechts enkele informanten beoefenden dit spel. Het spel bestond erin, met een raap, zo dicht mogelijk bij een andere kleinere raap te rollen, die men vooraf gegooid had (petanque?).

De kersenmolen

In de kersentijd werd er een rad van fortuin gemaakt waarop gespeeld werd met kersenpitten. De zakken van de spe-

lers zaten vol met gewassen en gedroogde kersenpitten. De kinderen zetten een aantal stenen in in een bepaald vakje. Er werd met een pijl gedraaid en als die niet in het uitgekozen vakje stil hield verloor men uiteraard de inzet (roulette!).

De kersenpitten werden veelal in een door moeder gemaakt beursje bewaard.

Spelen met de drijfrol ('de klesjtop')

Een informant omschreef 'een klesjtop' als volgt: "Stel je een bobijntje voor en je verwijderd één van de twee schijfjes. Het cylindertje scherp je aan en je stopt een houten stop in het bobijngaasje en je klopt er een klompnagel in, zodanig dat op die spijker de top gemakkelijk kan draaien. Dit gebeurde door met 'een klesj': een stokje met touwtje waar een knoopje ingelegd werd om het uitrafelen tegen te gaan." Klesj staat hier voor zweep. Dergelijke toppen konden soms zeer lang draaien.

Kartetsen ('Kartasjen')

In november en december vooral werd de 'kartets' uit de kast gehaald. De kartets was een stenen bol met een diameter van 3 à 4 cm.

Het knikkerspel werd er in 't klein mee gespeeld: de eerste moest zijn bol ergens werpen of rollen, wat heel moeilijk was op de toenmalige kasseiwegen. De tegen-speler diend ernaar toe te rollen. Het was een kwestie van 'erop' of 'er het dichtsbij' te komen. Kartetsen werd bij voorkeur op aarde en in de modder gespeeld.

Meetschieten

Op de grond werden twee evenwijdige

lijnen getrokken op 5 meters van elkaar. Iedere speler had twee stuivers. Men plaatste zich voor de ene lijn en gooide naar de andere. De stuiver op de lijn was goed voor twee punten en de dichtsbijgelegen stuiver was goed voor één punt. Een speler kon ook de stuiver van zijn rivaal wegschieten. Bij dit spel was het de bedoeling zo vlug mogelijk elf punten te verzamelen.

Hinkelen ('perkeninken')

Het hinkspel mag men gerust als een typisch meisjesspel beschouwen. Voor dit spel gebruikte men een figuur die op de grond of op de plaveien getekend werd. Alle vakken werden genummerd en de bedoeling was dat men springend op één

been een stukje hout van het enen vakje naar het andere verschoof. Het houtje mocht geen lijn bedekken of 'men was er aan'.

De eerste speelster die tot het laatste vakje hinkte zonder fouten te maken won.

Vogelpik

Vogelpik werd door heel weinig kinderen gespeeld. Het gevaar was niet denkbeeldig dat medespelers of omstaanders gekwetst werden door een verdwaalde pijl.

(wordt vervolgd)
(uit de thesis van Koen Werelds)

NIEUWE PUBLICATIES

1. Gezinsreconstructie van Ressegem (1636-1796)

auteur: Robert Lievens - Prijs: 400 fr. + 100 fr. verzendingskosten

2. Gezinsreconstructie van Woubrechtgem (1611-1802)

auteur Robert Lievens - Prijs 400 fr. + 100 fr. verzendingskosten

Te bestellen op het secretariaat:

Geert Boelaert

Droeskouter 12 - 9450 Haaltert - ☎ 053/83.30.86

of door storting op rekeningnummer 439-5083061-63 (met vermelding van het gewenste boek)

1997 was voor onze Heemkundige Kring een echt productief jaar. Niet minder dan 6 genealogische werken werden er voorgesteld. Ere-voorzitter Robert Lievens realiseerde er vijf van dit jaar. Gezinsreconstructie (periode parochieregisters) van Burst - Bambrugge - Vlekkem - Borsbeke - Sint-Antelinks - Ressegem en Woubrechtgem.

John Scheerlinck, ook niet aan zijn proefstuk toe (bewerking parochieregisters Haaltert - Mere) stelde recent op de tentoonstelling 'Retro-Kerksken' de gezinsreconstructie van Kerksken (1696-1896) voor.

Gilbert Redant werkte gedurende een hele tijd aan het boek 'Oe zegge men 't ammel', Een must voor elke Groot-Haaltenaar. Niet minder dan 2.000 Haaltertse zegswijzen en spreuken worden er in aangehaald en verklaard (zie ook verder in deze uitgave).

Volgende werken zijn in voorbereiding:

1. Staten van goed van Aaigem (voorzien begin 1998).
2. Bewerking van het Landboek van Denderhoutem (voorzien midden 1998).
3. Parochieregisters van Sint-Lievens-Esse (voorzien eind 1998).
4. Gezinsreconstructie (parochieregisters + burgerlijke stand) van Aaigem (voorzien midden 1999).
5. Bijdrage tot de geschiedenis van Kerksken (voorzien 1999).
6. Gezinsreconstructie (parochieregisters + burgerlijke stand) van Haaltert (voorzien midden 2000).

KERMIS HAALERT 100 JAAR GELEDEN?

In 'Het Land van Aelst' van zondag 21 augustus 1892 verscheen op pagina één het volledige programma van de feestelijkheden t.g.v. de Haaltertse 'grote' kermis.

De activiteitenkalender toont aan dat er destijds heel wat meer energie aan de dag gelegd werd enerzijds om bezoekers uit de ganse streek te lokken en anderzijds om van de kermisweek jaarlijkse topdagen te maken.

Hieronder de advertentie:

“De Kermis, de luisterlijke kermis.

Zondag 28 Augusti, muzikaal feest op de Dorpsplaats.

Opstijging van eenen grooten luchtbal ter Hoogstraat.

Maandag 29 Augusti, 's voornoens gewone kermis op de Dorpsplaats, 's namiddags gewone kermis ten gehuchte Eeckent.

Dijnsdag 30 Augusti ten 2 ure, luisterlijke Prijsuitdeeling in de Katholieke School, daarna kermis langs de Hoogstraat.

Programma der prijsdeeling: Opening door de fanfaren.

Het standbeeld van Tuimelaar te Kijkegem, kluchtspel in 2 bedrijven.

Vertellingsken van Knagelijntje, zang met gebaren door de kleinste leerlingen.

In volle zee, zangstuk met lichaamsoefeningen.

Tweede deel. Meisjes: Nieuwsgierigheid, zang met gebaren door de kleinste leerlingen. Clara en Marie of de ware vriendschap be-

loond, toneelstuk in één bedrijf.

Het weesje, treurspel in zang, door de weeskinderen.

Gymnastische spelen door de grootste leerlingen.

Prijsuitdeeling.

Zondag 4 september, nakermis, ten 3 ure luisterlijken Romeinschen Eierkoers langs de Hoogstraat, vooruit 30fr. De Romeinen waren vermaard voor hun koersen op kleine platte wagentjes, gelijk men er ook heeft in 't Landje van Antwerpen. Op die wagentjes spelen d'oude Romeinen keersrecht en reden, reden gelijk 'ne weerlicht. De inleg der Eierkoers is 1 fr per lot.

Die feestelijkheden opgeluisterd door 't klokkenspel en 't Muziek.

Goed weer en gulle vreugd aan het achtbare en vriendelijke Haaltert.”

'Het Land van Aelst', concurrent van 'Den Dierbode' verscheen voor het eerst in 1892. Het was een strijdend opinie- en informatieblad. Katholiek gestart kwam het langzaam in de handen van de familie Daens. Vanaf 1894 werd de krant het bijzonderste orgaan van de onafhankelijke Christen-Democraten in het arrondissement Aalst.

Willy De Loose

(met dank aan Julien De Vuyst die dit exemplaar schonk aan het Documentatiecentrum)

Een mooie familiefoto...

1ste rij zittend: 1. Jules Van Landuyt; 2. Cyriel Van Landuyt; 3. Emilie De Smet; 4. Jeanne De Smet (jong meisje);
5. E.H. Omer Van Landuyt; 6. Achiel Van Landuyt; 7. Onbekend

2de rij staand: 1. Poldine Van Impe; 2. Onbekend; 3. Cyriel De Smet; 4. Maria De Smet; 5. Bertha De Smet;
6. Onbekend; 7. Jozef De Smet; 8. Onbekend

3de rij staand: 1. Alfons De Smet; 2. (Doren) Van Landuyt; 3. Jozef Van Landuyt; 4. Augustus Iliano; 5. Jozef
De Smet; 6. Marie De Loose; 7. Angeliqne De Smet; 8. Cyriel De Smet

4 de rij staand: 1. Onbekend; 2. Jozef Van Impe; 3. Alice; 4. Marie Van Landuyt

Deze foto werd genomen naar aanleiding van de priesterwijding van Omer Van Landuyt in 1927.

Dergelijke opnamen, geschikt voor publicatie, zijn steeds welkom !

Aanwinsten Documentatiecentrum

- Aalst in oude prentkaarten - J. Ghysens - 1975
- Kent u ze nog... de Aalstenaars - J. Ghysens - 1974
- Reeks oude prentkaarten van Aalst

gift van Yvette Cherette, Denderhoutem

En wij besluiten met...

gift van Arthur Van der Schueren Welle

Heemkundige kring - Davidsfonds

Retro Kerksken

Een tevreden terugblik op RETRO - KERKSKEN

Na een jaar voorbereiding en een laatste koortsachtige 'werkweek' was het een drukke van jewelste op vrijdag 31 oktober in zaal Korlick. Retro-Kerksken opende de deuren!

Na een welkom door de voorzitter van de HK belichtte schepen Willy Michiels namens het gemeentebestuur het belang van dergelijk opzet en stuurde hij welgemeende felicitaties naar de organiserende verenigingen HK en Df.

Geboren Kerkskenaar Paul Ghijsels samen met het Retro-koor brachten er de vrolijke noot in en vertolkten enkele Kerkskense toppers waarna een gemoedelijke receptie volgde.

De volgende dagen was het stormlopen. Honderden enthousiastelingen speurden naar bekende dorpsgenoten op de tentoongestelde foto's, veelal gespeend met ludieke commentaren.

De blikvanger werd uiteraard de unieke video-montage van een aantal dorpsactiviteiten uit de vijftiger jaren. Velen zullen zeker nog nagenieten bij het 'her-bekijken' van de opnamen.

Na een drukke 11-daagse kon een tevreden ploeg 'oef' zeggen. 't Was goed, 't was een organisatie om 'U' tegen te zeggen.

De Heemkundige Kring dankt oprecht de Voorzitster Frieda Leemans en de bestuursploeg van de plaatselijke

Davidsfondsafdeling voor de prettige en onvolprezen samenwerking. Mede dank zij hun inzet groeide Retro-Kerksken uit tot een mijlpaal in het plaatselijke socio-culturele gebeuren.

De HK en het Df danken al diegenen die op een of andere manier meegewerkt hebben aan het welslagen van Retro-Kerksken en vooral de ruim 2000 bezoekers die naar wij hopen nog lang zullen nakeuvelen over deze onvergetelijke gebeurtenis.

*Namens de Heemkundige Kring Groot-Haaltert
De voorzitter, Willy De Loose.*

De voorzitter verwelkomt de talrijke aanwezigen bij de opening

Promotie Retro-Kerksken op het Volksfeest te Haaltert

Schepen Michiels namens het gemeentebestuur

Paul Ghijsels met het Retro-Koor

Interesse voor de vroegere leerlingenlijsten

Nabestellingen Video en CD Retro-Kerksken

Tot zolang de voorraad strekt kunnen video en CD bekomen worden bij Bart Gees, Kerkskendorp, tel 83.26.75. Een gewaardeerd kerstgeschenk. Vlug bijwezen!

Bijbestellingen 'Gezinsreconstructie van Kerksken, 1698-1898' kan via het HK-secretariaat.

Gezellige drukte.

Hilariteit tijdens de videovertoning

Ook de oudere generatie had belangstelling

Zelfs de Sint kwam op bezoek

Het retro-koor

Vrienden van vroeger

Interesse voor de gezinsreconstructie. Auteur John Scheerlinck met OCMW-voorzitter Roger Coppens en raadslid Jozef De Smet

Het retro-koor tijdens een proefopname

Enkele Df-bestuursleden bij de 'toogactiviteiten'

Oud Kerkskenaar Prof. Van Vaerenbergh nog steeds geboeid door alles wat reilt en zeilt in Kerksken

Gezellig onderonsje

Onze medewerker Rudy De Koker

Ken ik die ?

Prettig weerzien !

Eén van onze medewerkers, en het mag gezegd met niet weinig literaire kwaliteiten, schreef naar aanleiding van Retro-Kerksken een pareltje van een prozastuk. Een ode aan zijn dorp, het gemoedelijke Kerksken.

*Zomaar een dorp. Of niet zomaar.
Ach wat. Een stip op de kaart.
Vanwaar bent u? Een bord langs de lintweg.
Ergens in Vlaanderen,
waar de gevels nog even stil zwijgen als vroeger
Een school, een café, een biest en een fabriek.
Een kerksken
met geknakte vleugels.
Mensen als wuivende rietstengels.
Kanttekeningen in de tijd
Kinderen worden grootouders.
Om dan opnieuw kind te worden.
Tussendoor, aan de kleine kronieken schrijvend.
Levens vol.
Seizoenen van herinnering. Waar was ik weer die dag?
Geheugen als een vergeelde krant. En wie ben ik,
achteloze voorbijganger?
Ben ik de jonge vrouw, die straalt
voor de jaren die nog moeten komen?
Of de molenwiekende nar,
die om een vleugje warmte bedelt?
Ben ik de eelt op een roestige hand,
de geur van het warme brood,
het bonken van het weefgetouw?
Dorp, mijn weemoed en chryasant,
mijn lente en jeneverbes.
Dorp gekneed in de tijd.
Beelden op een netvlies. Beelden in de ziel.
Zielig of zalig, niets gaat voorbij.
Tijd sluimert maar even,
zoals de wilg sluimert onder een laagje sneeuw
Dorp van een lief en dorp van een leed.
Als een nest, voor de dartelheid van een jeugd.
Als een vlucht in het donker, bij ademnood
Dorp als een week van de arbeid.
Dorp als een onstuimige koers.
Dorp als een dolle kermis.
Dorp als een stille stoet.
Dorp van allen, dorp van niemand.*

Rudi De Koker

Meester Paul (een Kerkskens boegbeeld) en cineast Jos De Cock

Was ik er bij in 1945?

Belangstelling voor de uitgaven van de H.K.

En... een retro-jenever voor gezellige momenten

Schoolbezoek

Aan de hand van een vragenlijst ontdekten de leerlingen van de Basisschool merkwaardigheden uit het Kerkskense verleden. Het werd een boeiende en leerrijke ervaring. Een oprecht proficiat aan de prijswinnaars:

3A - Bjorn De Landtsheer

3B - Annelies Roelandt

4A - Evi De Wolf

4B - Pieter Callebaut

5A - Evelien Van der Stockt

5B - Renske Bruylandt

6de-Stefanie Pools

Was U er ook bij op 14 april 1945?

Heel wat dorpingen speurden (met of zonder loep) op de prachtige foto.

Een groot aantal konden zichzelf situeren.

Een onschuldige hand lootte volgende winnaars uit:

-Hermine De Paepe, Bergstraat

-Julienne De Kegel, Bergstraat

-Godfried Ghijssels, Lede

-Frans Hendrickx, Denderhoutem

-Gabrielle Quintyn, Beekstraat

Oproep!

Een drietal mensen van de Heemkundige kring werken reeds geruime tijd aan een uitgebreid naslagwerk over Kerksken en hopen dit te kunnen voorstellen einde 1998.

Om dit boek zo volledig mogelijk te maken doen zij een beroep op alle inwoners die nog bruikbaar materiaal bezitten zoals: oude en interessante foto's, pamfletten, krantenknipsels, doodsprentjes van bekende dorpingen (priesters, zusters, politiciers, kunstenaars, e.a.)

Geef het in bruikleen aub, wij bezorgen alles terug! Bedankt.

Tel: secretariaat HK: 83 30 86

Word lid van de Heemkundige Kring

Wellicht even stilgestaan aan de informatiebalie van de HK. Een groot aantal publicaties van onze zeer actieve kring hielpen u, of kunnen u misschien helpen bij uw opzoekingen. Dit verheugt ons natuurlijk. Maar nog beter ware lid te worden van de HK! Voor slechts 250fr (of min. 300fr voor steunend lid) ontvang je vier nummers van het tijdschrift 'Mededelingen HK Gr-Haaltert' i.a.w. ruim 100 blz aan waardevolle informatie over onze dorpen. Iedereen en zeker de studerende jeugd (eindwerk over hun geboorteplaats, stamboom e.d.) kan terecht in ons Documentatiecentrum in Huize Glorieux te Heldergem, waar wij heel wat naslagwerken ter beschikking stellen.

Misschien hanteren sommigen onder u een vloeiende pen of anderen bezitten gegevens die kunnen persklaar gemaakt worden voor een artikel in het tijdschrift. Uw plaats is bij de HK! Informeer even op het secretariaat. Alvast bedankt en ...welkom!

